



Eines de llengua

POTENCIEM LA LLENGUA ORAL AL CM i al CS (sense oblidar cap àrea)

Cada dia les estones de ...CM i el CS

Catalunya, estiu de 2020

Contingut

PER AL CM I EL CS: CADA DIA LES ESTONES DE	3
Introducció	3
Sobre les matemàtiques, apreciacions no del tot certes	3
Quan acabin estaran prou preparats?	4
Reprenem el fil, i concretem-ho en activitats	4
Cada dia les estones de ... CM i CS	5
Cada dia (no de tant en tant, sinó repartit al llarg del dia) cal que:.....	5
Cada setmana (com a mínim un cop a la setmana) cal que:.....	6
Sense periodicitat (és una activitat de decisió individual) cal que:.....	7
Cada curs:	7
Ens convé recordar que:.....	7
Altres aspectes que també cal tenir en compte	8
La lectura al CM	8
L'autocorrecció al CM.	9
És autocorrecció?	9
L'ajuda, la cooperació i les correccions.....	10
Mainada amb algunes dificultats	11
Una proposta per a tothom	11
Demandar la raó, el motiu.	11
Cloenda	12

PER AL CM I EL CS: CADA DIA LES ESTONES DE ...

Introducció

És possible que la prioritziació i la sistematizació de les tasques per a l'EI i, fins i tot, per al CI, siguin força clares, i seguint-les es pugui teixir una programació sòlida i alhora respectuosa amb les capacitats i els ritmes individuals i, per tant, molt personalitzades, i potser per això els mestres del CM i del CS poden tenir la impressió que tot els queda molt més vaporós i que no hi ha una línia de treball tan clara i sistemàtica, **fins al punt de preguntar-se que: Si fent el que es proposa, la mainada, quan acabi sisè, tindrà les capacitats i els coneixements adients i suficients per a poder seguir la secundària amb unes certes garanties de poder-se'n sortir airoament, sempre que hi posin un xic d'esforç, està clar.**

Aquestes quatre ratlles pretenen presentar alguna reflexió i força propostes, algunes de generals i d'altres força més concretes per tal que, entre totes plegades, puguin ajudar els mestres del CM i del CS a veure una mica més clares les possibilitats de fer una programació sòlida, coherent, molt personalitzada i basada en les estructures fonamentals del pensament i del coneixement.

La llengua oral n'és el fil conductor i es procuren abastar la gran majoria de les situacions d'aula i de diversitat temporal, per això hi ha propostes per a cada dia, per a cada setmana i d'altres sense periodicitat. Evidentment l'objectiu és que TOTA la mainada acabi la Primària amb el màxim domini possible, d'acord amb les seves possibilitats, de les eines que li permetin disposar d'una ferma capacitat de comprensió oral i escrita, i de raonament.

Sobre les matemàtiques, apreciacions no del tot certes

Potser a algú li pot semblar que no hi ha un apartat específic que faci referència al raonament matemàtic i la seva relació amb la operacions, és cert, però només de forma aparent.

Quants vegades, quan hem plantejat una qüestió matemàtica (problema) a classe, la nostra impressió és que no l'han llegit bé, que no comprenen el que hi posa, que no saben situar de forma ordenada les passes necessàries per a la resolució? Doncs bé, no els sembla que la majoria d'aquestes apreciacions desapareixerien si la mainada disposés d'un major domini de la lectura, de la comprensió lectora?

Evidentment caldria que, abans, se'ls hagués fet veure la relació que hi ha entre el que es diu que va passant, el que s'explica (llengua oral) i les diferents operacions matemàtiques que les concreten numèricament; però això ja forma part d'un altra proposta: "UN POLSIM DE MATEMÀTIQUES" orientat molt específicament a aprendre a relacionar el llenguatge amb les operacions matemàtiques.

I ja per al CM i el CS tindríem “SITUACIONS I PROBLEMES”, sempre que ja s’hagi fet de forma intensiva i extensiva la proposta anterior, i sinó s’ha fet es fa i ja està. Aniríem una mica més a poc a poc, i ningú hi perdria el temps, sobretot si fem que la mainada s’ajudi, i sempre serà millor que no pas deixar sense entendre-hi gaire res un bon piló de mainada.

Quan acabin estaran prou preparats?

Retornem a la pregunta inicial, perquè estic segur que hi ha qui pot continuar pensant que si es prioritza l’oralitat, la mainada, quan surti de l’escola no estarà prou preparada per a poder seguir la nova etapa, vaja, si tindrà els coneixements i les capacitats necessàries per a poder aprofitar el ventall de possibilitats que els oferirà la nova etapa, la secundària.

És ben normal que ens fem aquesta pregunta tenint en compte la poca importància que es dona, des de la secundària, a l’oralitat i la gran importància que es dona a l’escriptura (sense voler, pretenen fer entrar el clau per la cabota). També queda clar que costa molt d’entendre i d’acceptar que **tot el que parlem, llegim, escrivim o escoltem, o sia tot el que expressem o expressen d’altres, passa pel nostre gran garbell personal de llengua oral, i que aquest depèn de la riquesa o pobresa de la nostra motxilla personal de llengua oral, aquesta motxilla és la que ens marca els límits de la nostra capacitat d’aprenentatge, de creació, d’expressió i, fins i tot, de l’escripta i de totes les nostres possibilitats de comunicació.**

Com que ara no m’estic dirigint a docents de secundària que estan molt acostumats a prioritzar absolutament l’escriptura i poc l’exposició oral lligada a un ordre mental procedent de la lectura i de l’escriptura, doncs deixem-ho aquí. Per al CS seria magnífic que cada dia i a cada àrea o assignatura es tingués previst i organitzat que, alumnes diferents, haguessin de fer una exposició oral de curta durada (de matèria curricular o no), de tres a cinc minuts. Evidentment, seguint un guió supervisat, i que tot plegat formés part de l’avaluació continuada.

Moltes de les possibilitats que es proposen, més endavant, per al CS serien del tot aplicables a la secundària obligatòria.

Reprenem el fil, i concretem-ho en activitats

Si no m’equivoco, la pregunta que ens fem posa molt en dubte que si a l’escola es prioritzen les propostes d’activitats orals, encara que siguin lligades a la lectura i a l’escriptura i, per tant, a qualsevol àrea, la mainada arribi a disposar d’un bagatge suficient per a poder donar resposta a les exigències que se’ls farà a la Secundària.

Si no vaig errat en el meu raonament, abans, de contestar-vos, us voldria fer una petita pregunta: Ara, amb tot el que esteu fent, i amb la pràctica que hi teniu després de

tants anys, us sembla que TOTA la mainada acaba la Primària adequant-se als requisits que digueu que se'ls demana des de la Secundària?

Independentment de si és lògic i raonable, pedagògicament parlant, que es demanin certs requisits des de la Secundària, la resposta ja la sabeu, perquè sí que és cert que sempre hi haurà un petit grup que els assolirà (sigui el que sigui el que es demani) i, fins i tot, ho tindrà consolidat, però hi haurà un gran grup que només ho tindrà embastat i, per tant, de poca cosa els servirà, i un altre grup, més petit, que ni això.

La qüestió bàsica, la pregunta central (si és que hi ha d'haver una pregunta) és: Sense basar-ho en una pràctica constant que tingui com a base l'oralitat és possible que TOTA LA MAINADA disposi de les habilitats i capacitats per afrontar i superar el nivell d'exigència que us sembla que planteja la Secundària? I jo hi afegeixo, i més endavant la feina, la universitat, o allà on sigui?

La resposta, si la feu de bona fe, segurament serà que no és possible (ja en teniu l'experiència, i no feu comparances amb altres centres, seria fer-vos trampa), i tampoc no us conformeu dient-vos que la majoria sí, o que quan hi ha un 60% o un 70% d'alumnes que sí, és que tot plegat ha anat força bé.

Si ho enfoqueu diferent i doneu la prioritat a la llengua oral, de la teòrica demanda des de la Secundària, no em sembla que calgui preocupar-se'n gens ni mica, perquè la realitat farà que, en un parell de cursos, se superi tranquil·lament el llistonet del que ara us sembla una seriosa dificultat, i ni en fareu cabal.

Potser la resposta que us estic donant us pot semblar estranya, però no hi hauria d'haver cap problema perquè TOTS els alumnes (sense nee greus i permanents, i molts d'aquests déu-n'hi-do), assolissin les capacitats i els coneixements que us semblen indispensables i, per a ser una mica més exacte, que els superin tranquil·lament i amplament.

Potser ara us pot semblar impossible, però no ho és. Encara que per això cal fer algunes coses diferents de les que heu fet fins ara, i amb una priorització específica.

Cada dia les estones de ... CM i CS

Cada dia (no de tant en tant, sinó repartit al llarg del dia) cal que:

- La mainada escolti i aprengui poesies, cançons i llegendes.
- Hi hagi una estona de lectura pública, amb el mestre de model, i tot seguit un parell d'alumnes facin un senzill resum oral, i després una estona de lectura personal que, per alguns alumnes, pot ser convenient que una estoneta la facin amb la supervisió del docent.

- S'acostumin, una estoneta, a llegir diaris i/o escoltin i vegin notícies rellevants (TV3, ràdio) i les comentin.
- Es faci una estona de treball de reflexió sobre la llengua (amb tot el ventall de possibilitats que ja coneixeu, repartides per tota la setmana: vocabulari, etimologia, ortografia, sintaxi, semàntica, creació de noves paraules, composició, descomposició, accentuació, diftongació, antònims, sinònims, ...).
- Es canviïn parts d'una frase i es reescrigui per a fer-la concordar (quan ja hi estan acostumats ho pot dirigir la mainada).
- Es substitueixi una part per un pronom feble i s'expliqui (ho pot fer la mainada).
- Es facin famílies de paraules, en columna (ho pot fer la mainada).
- Procurarem fer-los adonar que els canvis en les famílies de paraules serveix igual de primitiva a derivada, com al revés, i que hi ha constants (p-b/ç-c,...)
- Procurarem que es fixin en l'apostrofació, i la seva relació amb paraules dites masculines o femenines (l'apostrofació s'ha d'anar treballant amb tranquil·litat).
- A totes les exposicions-explicacions que faci el mestre o els alumnes (de qualsevol àrea), s'escriguin a la pissarra les paraules clau i després es faci un treball en petit grup i la posada en comú general, amb la presentació de les frases de cada grup i la creació de frases resum generals.
- La mainada, rotatòriament, faci exposicions orals de temes d'aula o de lectures (sempre amb un guió supervisat).
- El docent anoti com ha sortit la lectura, l'exposició o el resum oral (de fet, aquesta pràctica d'anotació de la feina dels alumnes s'hauria de fer a totes les àrees).

És evident que totes les activitats no es poden portar a terme des d'una mateixa àrea, per tant, cal que els docents es coordinin i es reparteixin la feina, de tal manera que les activitats quedin repartides al llarg del dia. Setmanalment o mensualment, els docents, poden canviar-se les activitats, així cap activitat queda emmarcada en una àrea o docent concret.

Cada setmana (com a mínim un cop a la setmana) cal que:

- Per parelles es presentin (prèviament supervisats) un o dos dictats, i que tots plegats els facin.
- Per parelles es presentin problemes o situacions (supervisats) i es treballin a l'aula de diferents maneres (hauríeu de mirar la proposta específica d'activitat amb els dictats i l'altra amb els problemes o situacions, perquè en tots dos casos les possibilitats són força diverses).
- Se cerqui l'etimologia d'alguna de les paraules que s'han fet servir i l'exposin.
- Un parell o tres de cops a la setmana, es demani que es digui una paraula, sense mirar-la, però després d'haver-la cercat i observat, primer síl·laba per síl·laba i/o lletra per lletra.

- Un o dos alumnes exposin oralment i davant de tota la classe, un text (conte, llegenda, ...), amb el suport d'un guió (supervisat).

Sense periodicitat (és una activitat de decisió individual) cal que:

- És una situació molt personal. Un alumne crea un text (el docent l'ajuda i li supervisa), l'exposa davant de tota la classe, i després d'una avaluació positiva, s'afegeix al conjunt de textos a disposició de tothom. Ja és escriptor.

Cada curs:

- Hi ha alguna altra activitat, com pot ser l'edició "anual" d'una petita revista de presentació acurada, amb els més grans (CS), com a signe de maduresa i de treball en equip, amb poemes, cançons, partitures, textos curts escrits amb pulcritud i, tot plegat, acompanyat de dibuixos i altres elements artístics fets pels alumnes.

Normalment calen unes tres hores de diàleg presencial per fer una repassada ràpida a aquesta proposta, de totes maneres, moltes activitats, les trobareu a la plana web.

Ens convé recordar que:

Només podem pensar a través de la nostra motxilla personal de llengua oral escolar, i anar concretant el nostre pensament en idees que les transformarem i les concretarem en estructures i en paraules, que seran la nostra fusta i les nostres eines.

Encara que ens costi d'entendre, quan parlem, escrivim o escoltem només treballem amb la llengua que tenint a la nostra disposició, i mentre som a l'escola, la nostra motxilla personal de llengua oral escolar. Per sort nostra, i encara que no en siguem conscients, és molt més plena i ben farcida del que ens imaginem, per això som capaços de cercar sinònims o canviar algunes estructures per les que reflecteixin, el més fidelment possible, el nostre pensament i no ens hauria d'estranyar que, per a la mainada, les paraules siguin l'aigua de la vida, perquè són el seu mitjà d'expressió i de comprensió.

Si no volem ser elitistes i, per tant, molt possiblement classistes i segregadors, no podem treballar com si TOTA la mainada ja disposés d'unes motxilles personals de llengua oral escolar ben farcides, perquè no és veritat, sinó que hauríem de treballar, de totes les maneres possibles, per procurar que TOTS en poguessin disposar, i no pas esperar que l'adquirissin per ciència infusa, perquè és necessari que TOTS els infants es vagin dotant d'uns bons fonaments i unes bones estructures lingüístiques. Cal treballar per a tothom, no només pels que ja van ben servits.

A la mainada li cal aprendre molta llengua oral escolar (vocabulari i estructures) per a poder deixar enrere greus mancances de comprensió i d'expressió, perquè disposar d'uns bons fonaments els permet trobar la paraula adient per a expressar-se oralment i/o per escrit, i també per comprendre el que llegeixen o el que escolten, i així poder anar construint el seu edifici personal.

Quan us trobeu, normalment al Cicle Mitjà, que hi ha mainada que té dificultats, a vegades inexplicables, potser us aniria bé recordar que hi ha "mètodes" i activitats que els han posat les bases de les seves dificultats de lectura comprensiva o de la seva disortografia.

Quan no s'han tingut en compte les característiques de la llengua amb la que s'està treballant, ni els ritmes de la mainada, ni les seves capacitats, ni la seva maduresa neuronal, ni la seva capacitat de memòria persistent, a la llarga, els infants en surten perjudicats i també la societat, però no pas per això hem de llançar la tovallola, senzillament, hem de fer allò que els cal a cadascun d'ells, sigui o no sigui el que "teòricament" s'hauria de fer.

Altres aspectes que aniria bé tenir en compte

La lectura al CM

Tercer no hauria de ser un salt, sinó un pont. És perfectament possible que hi hagi mainada que arribi a tercer i encara no domini la lectura amb una certa fluïdesa. La mainada que es troba en aquesta situació cal que, cada dia, se la continuï fent llegir una estona amb el mestre, seguint les pautes que fins aquell moment s'havien seguit per a preparar la lectura, full setmanal amb els textos corresponents a cada dia que ara ja són d'unes quantes ratlles, no oblidant-se de lligar sempre el tros llegit amb l'escriptura i la posterior lectura.

Si calgués, aquesta rutina s'hauria de perllongar a quart o, fins i tot, a tot al CS, l'important és que a l'acabament de l'escolaritat TOTA la mainada que tingui alguna possibilitat de ser lectora moderadament hàbil, ho sigui, i que s'hagi acostumat a lligar l'escriptura amb la lectura i fer-ho de forma comprensiva.

La mainada de tercer que ja llegeix força fluidament és recomanable que facin el que s'indica a la proposta "APROFITEM QUE JA COMENCEN A LLEGIR MÉS BÉ", a l'apartat "Només un dia a la setmana", és una manera de fer que cada cop siguin més autònoms i, per tant, més responsables i, alhora, ampliïn la seva motxilla personal de llengua oral i, a la llarga, la seva relació amb l'escriptura.

L'autocorrecció al CM.

Si un dels objectius és que la mainada sigui autònoma, és evident que els hem de posar en situacions en les quals puguin practicar-la, desenvolupar-la i millorar-la, i la reflexió sobre la feina feta, sobretot si és escrita, és una bona eina.

Al CI, i a començaments del CM cal fer les coses amb una certa tranquil·litat i procurant que tots els textos que treballin la mainada o els que siguin de collita pròpia, siguin curts d'una o de dues ratlles. Frases curtes i, si pot ser, ben construïdes. No cal voler posar el carro davant dels bous, no cal voler anar de pressa, la pressa sempre és una mala consellera, però, en aquest cas, encara més.

Als escrits d'iniciativa privada si són frases d'una o dues ratlles, sobretot si són mainada de fins tercer, cal demanar-los si ja han fet la roda prèvia de suport (companys, tractament de textos, ...) abans de portar-ho al mestre, i si quan ens arriben encara hi ha alguna badada, és molt millor no marcar-hi res i tornar-los-ho a escriure a sota dient-los: "Jo ho hauria fet així", la immensa majoria ho corregirà.

Si l'escrit fos més llarg d'una o dues ratlles, independentment del cicle (CI, CM o CS), primer de tot caldria demanar-los si ja han fet la roda de suport, si no l'han fet que la facin, després, si encara hi ha dubtes que els comprovi/n en un tractament de textos i, finalment, que el portin. A partir del Cicle Mitjà, si encara hi ha alguna badada, se'ls podria remarcar amb llapis, sense corregir-los res, i que tornin a fer la roda (companys, tractament de textos, ...), si al final encara els calgués alguna correcció, es podria escriure amb llapis a sota, i explicar-los perquè va d'aquella manera i que ho corregeixin ells. No patiu per les explicacions, solen entendre o com a mínim recordar, molt millor, el que els hem raonat que no pas el que només els hem senyalat.

Des del CM en endavant, se suposa que no cal recordar que una de les activitats que fa que la mainada visqui intensament la pràctica lingüística és la dels dictats fets per companys, i totes aquelles altres en les que ells hi han de participar de forma activa i tenen relació amb l'oralitat.

És autocorrecció?

Quan un alumne ens presenta un text o nosaltres hi fem un cop d'ull, inconscientment, els ulls se'ns en van cap aquelles paraules que no estan ben escrites, i la mà, d'una manera quasi bé automàtica, tendeix a fer-hi un senyal, doncs bé, tinguem clar que això no té res a veure amb l'autocorrecció, segurament el que li hauríem de fer veure és que hi ha una o algunes paraules que no acaben d'estar del tot fines, o potser és alguna expressió. No cal que li fem un senyal, ja li hem dit que li aniria bé que s'hi fixés una mica més i li hem fet algunes reflexions/orientacions orals.

Si l'adult li senyala on hi ha la badada o badades (focalitza l'atenció, però no hi ha gaire reflexió i, per tant, poc recordatori), en tot cas, l'alumne el que fa és procurar esmenar una badada seva, molt concreta, la que li ha senyalat el mestre, però no és pas que hagi estat ell qui, reflexionant-hi, d'una manera o una altra, se n'hagi adonat i ho hagi canviat o retocat, que aleshores sí que seria autocorrecció.

L'esmena d'una badada senyalada per un adult no és autocorrecció, perquè hi hagi autocorrecció, com la mateixa paraula indica, cal que sigui l'alumne qui se n'adoni d'on hi ha la badada i sigui ell qui ho canviï. La qual cosa no està renyida amb el recordatori dels coneixements ja treballats, que no deixa de ser una reflexió i una ajuda lligada directament al text presentat per l'alumne.

L'ajuda, la cooperació i les correccions

Després d'una indicació/recordatori oral sobre la necessitat d'esmenar alguns aspectes del text no cal esperar que tot depengui dels coneixements i habilitats d'aquell alumne, sinó que tenint en compte que es troba dintre d'un grup de companys, el més natural és que després d'espavilar-se individualment, si no ho acaba de veure clar, ho preguntí a un company i, si li sembla, ho provi amb tractament de textos, i un cop fetes les esmenes corresponents, ho torni a presentar al mestre, que si molt convé li tornarà a recordar oralment algun aspecte del text, o bé, li farà una proposta de com ho hauria fet ell, o donarà per ben fet i ben acabat el text (sempre que realment sigui així).

Recordem que una de les eines d'aprenentatge més sòlides és l'intercanvi de coneixements entre la mainada, i **una de les eines pitjors per l'ortografia és la de donar per ben fet allò que no ho està**. La mainada ho memoritza d'aquella manera, amb aquell dibuix, perquè el mestre li ha dit: "que estava bé". Un cop gravada una representació escrita, hem de tenir clar que no hi ha esmena possible, per molt que s'hi esforci l'alumne i d'altres mestres, ja ho té gravat. "El ja n'aprendran més endavant" haurà ajudat a crear fornades de mainada disortogràfica.

L'autocorrecció, si la volem eficient (com una eina d'aprenentatge), fins que la mainada no és molt conscient de les qualitats de l'escriptura, o sia, fins que no la comença a dominar amb una certa seguretat i reflexió, és un contrasentit, per tant, em sembla (podria equivocar-me) que per a la majoria de la mainada, l'autocorrecció, començaria cap a finals del CM o començaments del CS. Encara que tot depèn de cada alumne i de les seves capacitats.

Sense model, fins cap a cinquè, és molt difícil l'autocorrecció (encara que cada mainada és un món, quan no en són dos). Als nivells anteriors a cinquè, aniria bé que hi hagués un model de referència, i si hi ha model, primer de tot cal mirar el model, després demanar ajuda a algun company que li ho repassi i, després, si encara

continuen els dubtes, un tractament de textos i, finalment, el mestre. La mainada s'ha de responsabilitzar d'allò que fa i aprendre a cercar ajuda i a donar-ne.

Mainada amb algunes dificultats

Hi ha mainada que té serioses dificultats per a l'autocorrecció, ja sia per l'edat (no cal insistir-hi, només ens cal deixar passar una mica de temps), ja sia per les seves característiques personals. Hem de tenir en compte que per alguns infants, quan parlem d'escrits tipus dictat o en d'altres situacions de transcripció (el model encara és a la pissarra), encara que ens pugui semblar estrany, és molt difícil que l'autocorrecció sigui efectiva perquè demana un nivell d'allunyament del que un ha fet que, per a molta mainada i per a molts adults, no és possible portar-lo a la pràctica (les badades no es veuen), i encara més si es tenen dificultats d'atenció (encara que siguin lleus) i, amb aquestes dificultats, a les classes, hi ha un bon grapat de mainada.

Una proposta per a tothom

Si en alguns casos i situacions l'autocorrecció pot presentar algunes dificultats, i fins i tot si no en presenta, **l'intercanvi de les llibretes és una activitat del tot recomanable**. La capacitat d'atenció és diferent, és molt més gran, encara que l'escrit sigui el mateix, perquè el dibuix de les lletres és diferent (les ha fet una altra persona) i demana una certa atenció i tensió per a poder-les interpretar, i sempre és un petit repte fer de jutge/àrbitre del que ha fet un altre. Entre alumnes, hauríem de procurar que no es corregissin les possibles errades, sinó que només se senyalessin amb llapis. No és segur que allò senyalat sigui realment una errada, per això, només, s'ha de senyalar amb llapis, així es pot esborrar.

Quan se li torna a l'autor, aquest, té interès a comprovar que la correcció ha estat feta adequadament i que no hi ha equivocacions, la qual cosa fa que torni a repassar el text i comprovi si les possibles indicacions de correcció van d'acord amb el que està escrit a la pissarra (tots plegats estan treballant la capacitat d'atenció i la de memòria visual).

Als alumnes molts dotats per al llenguatge i la majoria dels del CS ja podem començar a demanar-los que facin servir usualment l'autocorrecció, fins i tot, sense model, però fent servir les mateixes eines que feien servir fins aquell moment, però amb un ordre més individual: tractament de textos, diccionari, companys i, finalment, el docent.

Demandar la raó, el motiu.

El fet de preguntar-se per què una cosa va escrita així o aixà, és una bona manera d'anar agafant consciència que hi ha un ordre intern que fa que les coses flueixin raonablement, fins i tot quan sembla que estan fora d'aquest ordre, com són les excepcions.

Com exemple d'ordre intern, recordeu que el 87% de les paraules dites femenines acaben igual que el seu article, i que és l'article el que determina el gènere i, per tant, seria lògic demanar:

- Per què una paraula acaba en "a" o en "es".
- O si és masculina o femenina, i per què (relació amb l'article).
- O singular o plural, i per què (relació amb l'article)
- O si va accentuada i per què (relació amb la vocal tònica o amb l'àtona).
- I com és l'accent, i per què és obert o tancat (relació amb l'obertura de la boca, no cal saber-se les normes d'accentuació, això ja arribarà).
- O confegir paraules i frases amb síl·labes, amb lletres, a partir de noms, ...
- ...

però les preguntes de llengua també poden ser altres qüestions, també podem preguntar:

- Per què s'ha fet una suma i no pas ... (comprensió)
- O per què s'ha fet una divisió i no ... (comprensió)
- O què significa televisió, o quilòmetre,... (història de la llengua i creació de noves paraules)
- O per què li serveix, a un arbre, que li caiguin les fulles (reflexió i vocabulari).
- O per què la neu cau a poc a poc, ... (reflexió i vocabulari)
- ...

i així podríem seguir fent preguntes des d'Infantil fins a sisè i ells, de mica en mica, amb l'ajuda dels companys, de la informació que poguessin cercar i dels mestres, anirien aprenent a raonar les seves decisions i augmentant els seus coneixements perquè, de fet, anirien ampliant i farcint la seva motxilla personal de llengua oral escolar. Moltes vegades és més important trobar les preguntes precises que els encurioseixen que no pas moltes explicacions.

Cloenda

Segur que encara hi afegireu més possibilitats de treball. Si ho feu, però, tingueu en compte que totes les activitats han de ser fàcils de fer per a tothom i que, sobretot, no vulgueu que siguin perfectes, perquè la perfecció és l'immobilisme.

Si voleu que TOTA la mainada domini la llengua, com a mínim, cal que tothom tingui ben clar que:

- **Tot és llengua i cal que "tothom" treballi la seva àrea des de la reflexió i l'anàlisi.**
- **Que es potenciï la responsabilitat individual i el treball en petit grup.**

- Que es procuri que la mainada exposi, sempre, oralment els seus pensaments i coneixements de forma acurada.
- Que se'ls acostumi a resumir amb frases i paraules clau-recordatori i a fer guions,
- Que tots els escrits, personals o públics (siguin de l'àrea que siguin), tinguin una presentació socialment adequada.

F. Ponsatí

Catalunya, estiu de 2020.